Domoljubni radio

Portal domoljubnog radija

U fokusu „Domoljubnog“- 5- Autentično svjedočanstvo ratnog zapovjednika

Antun Brađašević · Monday, July 20th, 2020

*Razgovarali smo sa **Lukom Zec** iz Cernika, prvim ratnim zapovjednikom Samostalne psunjske satnije, postrojbe koja je tijekom Domoviskog rata na novogradiškom ratištu odradila težak zadatak čuvanja odašiljača HRTV-a na Psunju, izuzetno važne strateške pozicije na najvišem vrhu Slavonije i Baranje. Ondje su se vodile i bliske borbe sa srpskim agresorom, poginulo je 15 pripadnika te postrojbe, a odašiljač je 32 puta bio napadnut zrakoplovnim bombama i raketama neprijateljske tzv. JNA. U tekstu koji slijedi doznat ćete i neke do sada nepoznate detalje te spoznati što se sve događalo na spomenutom području. U uvodu saznajte više o našem sugovorniku, kao i o tome kako se uključio kao dragovoljac u obranu Hrvatske.*

„Rođen sam 18. listopada 1949. godine godine u Novoj Gradiški. Radio sam kao tehničar u izradi protutipova u tehničkom odjelu tvrtke „Elting“. Na početku rata sam bio oženjen, tada otac dvoje djece. Krajem 1989. godine u sklopu priprema za prve demokratske izbore, sudjelujem u osnivanju HDZ-a u cerničkom kraju. Nije bilo lako, doživljavali smo provokacije i prijetnje od tadašnjih komunista. Rekli su nam kako će nam biti tri puta gore nego 1971.-godine kada su stradali hrvatski „proljećari”, međutim na lokalnim izborima sam pobijedio. Bio sam tada 4 godine tzv. „vijećnik organizacije udruženog rada“ toga dijela grada. Godine 1993. ustrojavala se u Hrvatskoj lokalna uprava i samouprava. Na tim izborima sam izabran u Općinsko vijeće Cernika i odradio 12 godina mandata. Društveno sam jako angažiran. „Hrvatsko pjevačko društvo Tomislav“ moja je velika ljubav i ove godine navršava točno pola stoljeća kako sam tu aktivan. Već 11 godina sam aktivan i u cerničkoj „Udruzi vinograda i voćara“, u 5 mandata sam bio član Pastoralnog vijeća u našoj cerničkoj župi.“

Što vas je nagnalo na to da imate tako beskompromisnu hrvatsku orijentaciju i u vremenima kada se nije znalo kako će proći borba za hrvatsku neovisnost?

„Moja je obitelj bila šikanirana u vrijeme jugo-komunističkog

režima. Brat mi je morao emigrirati u Australiju 1964. godine. Ondje se sa drugim hrvatskim domoljubima borio za to da Hrvatska jednog dana izbori samostalnost. On je bio za jugoslovenske vlasti državni neprijatelj. Zbog njega su nam nenajavljeno više puta dolazili u pretres kuće, te bi nas maltretirali samo zato što smo Hrvati i što mi je brat politički emigrant. Milicajci su nas znali probuditi u 2 u noći, sve istjerati iz kuće, a oni bi razbacali sve iz kuće i dvorišnih zgrada, tražeći oružje i propagandne letke. Ne volim se niti danas sjećati tih traumatičnih iskustava. Nije moja obitelj bila jedina koja je to proživljavala. Brojne obitelji hrvatskih domoljuba bile su na „crnoj listi" komunističkog represivnog režima, ali došao je i njima kraj baš u Domovinskom ratu. Baš zbog sjećanja na ta teška vremena kao i na ono vrijeme odmazde komunista nad hrvatskim vojnicima poslije Drugog svjetskog rata, često sam sa mojim prijateljima iz Nove Gradiške i Cernika išao odati počast žrtvama na Blajburgu. Kad god mogu idem i u Vukovar u Kolonu sjećanja, pokloniti se žrtvi naših branitelja koji su branili naš Vukovar -Grad heroj. Godinama sam aktivan u našoj braniteljskoj udruzi iz Cernika koja ima za cilj brinuti o očuvanju vrijednosti Domovinskog rata te obilježavati obljetnice iz Domovinskog rata koje se odnose na naše područje." – rekao je Luka Zec

Što se još zanimljivo događalo tih ranih 90.-tih godina u cerničkom kraju?

„Mi iz HDZ-a smo dijelili prve kalašnjikove 20.listopada 1990. godine. Osmorica su iz zadužili u Cerniku a u novogradiškom kraju bilo ih je u „toj prvoj turi" ukupno 150. Dana 11. siječnja 1991. godine smo izašli naoružani tim puškama na straže na brojne punktove, jer je bilo dojava kako bi nas mogli napasti tadašnja tzv. JNA i srbo-četničke paravojne postrojbe za sjeverno-zapadnog dijela. Znali smo kako se naoružavaju neprijatelji u selima s većinskim srpskim stanovništvom, iz pravca Okučana. Mi smo tada dobili status pričuvnog sastava policije, evidentirani smo i legalizirani. Bilo je to vrijeme straha i nepovjerenja. Sjećam se kako me supruga pitala: „Što je sad to?" kad me u podrumu ulovila kako rastavljam naoružanje i pripremam se ići na obuku i gađanja na Vrebino brdo. Zanimljivo je bilo što smo vježbali gađanje s policajcima od koji su neki (a to je kasnije i potvrđeno) radili za neprijateljsku stranu. Sa ove vremenske distance sada to zvuči nevjerojatno. Dakle postojala je policija s našim hrvatskim grbom ali i dalje i njihova milicija sa petokrakom na kapama. Bilo je to doista nevjerojatno. Kad smo mi donijeli kalašnjikove, ovi su se pitali otkud nama oružje. Dakle i jedni i drugi ciljali smo u mete, a još nismo zapucali jedni po drugima. Mi smo podijelili oružja koliko je bilo, ali potreba je bilo daleko više. Ljudi su se željeli naoružati, npr. oni iz Podvrškog, Giletinaca, Cerničke Šagovine, jer se vidjelo da to neće proći bez oružanog sukoba. Tenzije su bile sve veće. Onda se pristupilo ustroju postrojbi oružanih snaga. Sjećam se da su bile u početku: novogradiška, cernička i novokapelačka satnija, te dva voda u Davoru i vod u Staroj Gradiški. Neki kažu da su to sve odmah bile satnije, ali ja mislim kako sam u pravu. Nisu to samo bili članovi HDZ-a nego i oni koji nisu bili stranački opredijeljeni ali su bili spremni uzeti oružje u ruke i braniti se od napada neprijatelja. Nas iz Cernika je bilo u početku ukupno 30 ljudi s naoružanjem u toj prvoj postrojbi. Dana 28 .lipnja 1991. godine smo prvi puta

otišli u cernički dvorac gdje se i noćilo, vježbalo. A cernička satnija bila je 3. satnija 3. bojne 108. brigade.

Prvi zadatak da otjeramo neprijateljske snage i zaštitimo šire novogradiško područje je bio 15. kolovoza 1991. godine, a to je bila tzv „Vila partiznaka". Išli smo pješke kroz šumu preko Bogićevaca i u jutarnjim satima zauzeli tu lokaciju. Do večeri je već bilo okršaja s milicijom i četnicima. Tada smo vidjeli brojne vrlo dobro naoružane civile kako odlaze u šumu. To su bili njihovi lokalni srpski dobrovoljci i „uveženi" četnici. Oni su otišli gore iznad nas te su krenuli „tući" po nama minobacačima, puškomitraljezima, i ostalim naoružanjem. To je bilo naše prvo vatreno krštenje. Bilo je jako gadno, pa smo se krenuli povlačiti. Spasio nas je jedan pas iz Bogićevaca koji je nanjušio neprijateljski zasjedu, jer smo se željeli vratiti putem kojim smo i došli. Morali smo se ponovno vratiti prema natrag, pa onda iznad kuća otići prema Novoj Gradiški odnosno u dvorac Cerniku. Sutradan smo dobili novi zadatak doći kod Smrtića odnosno Ratkovca na novi obrambeni položaj. Tada su četnici izrešetali jedan kamion u kojem su bili naši vojnici. Dvojica su poginula, dvojica ranjena i 4 zarobljena. To su prvi poginuli iz naše cerničke satnije. Mi smo držali tu liniju bojišta, spavali smo po napuštenim kućama, držali straže, a po nama su svakodnevno pucali. **Marijan Šulentić** je bio zapovjednik novogradiške satnije, a **Ante Krolo** novokapelačke, a naše satnije **Franjo Marčinković**. Franjo se razbolio nekih mjesec dana kasnije, pa sam ja preuzeo zapovjedanje od njega. Bio sam zapovjednik 1. voda i zamjenik zapovjednika satnije. Na spomenutoj liniji smo bili sve do 5. listopada 1991. godine kada su nas potisnuli prema Novoj Gradiški. Dakle bili smo na potezu: Bogićevci, Smrtić, Ratkovac prema Gornjoj Trnavi do groblja. Rano ujutro je krenuo strašan koordinirani napad na nas. Borbe su trajne do večernjih sati. Nikako nisu uspijevali probiti linije naše obrane, pa su se spustili niže, prošli kroz nekakvo kukuruzište i silovito napali „Krolinu" postrojbu, gdje su napravili proboj kod točke skretanja s glavne ceste prema Dragaliću. Mi smo počeli ostajati bez streljiva. Ostali su nam tek trombloni i pokoji puščani metak. Uveče sam poslao izviđača neka provjeri južnu stranu linije i on mi je došao sa hitnom Krolinom porukom kako se moramo početi povlačiti jer postoji velika opasnost da će nas okružiti i onemogućiti povratak glavnim pravcem. Pored glavne ceste kod Smrtića su već bili neprijateljski tenkovi, pa smo jedan po jedan morali pretrčavati te se uz jarak i kroz polje postupno povlačiti prema Novoj Gradiški. Bilo je velikih žrtava i pogibije naši branitelja ali se crta obrane konsolidirala i kao što znate Nova Gradiška nikada nije pala. Stigla su dva naša tenka sa slavonskobrodskog područja. Nas je ostalo 25, a ostali su razmješteni kako na jednom mjestu ne bi bilo puno ljudi što je rizik da nas puno pogine ili bude ranjeno. Malo kasnije smo od zapovjednika **Željka Žgele** dobili tjedan dana odmora, odnosno zamijenjeni smo na prvoj liniji obrane. Tada kod mene kući dolaze zapovjednik **Josip Mikšić** i moj prijatelj **Alojz Sokić**, te smo dogovorili kako mi branitelji iz cerničkog kraja idemo gore čuvati odašiljač na Psunju i brinuti se o tom sjevernom i sjeverozapadnom dijelu iza grada Nove Gradiške, kako nas neprijateljske snage ne bi s te strane okružile. Primjećeno je kako od lipnja 1991. godine gore dolaze neki nepoznati ljudi i nešto se čudno događa. To su nam dojavili ljudi koji su radili gore na odašiljaču, te o tome izvijestili i Ured za obranu i osobno **Krešu Kovačića**. Ondje su tada poslane manje postrojbe policije i dragovoljaca kako bi malo pripazili i pratili kretanja. Oni su bili gore po 7 dana i to nije bilo organizirano kako treba. Početkom rujna gore je poslana jedna satnija i krenuli su

napadi neprijateljskih zrakoplova tzv JNA, na odašiljač, što je dakako bilo jako gadno, pa je dio tih vojnika napustio položaje. To se moralo gore konsolidirati i uspostaviti kako treba. Dana 5. listopada i službeno se kreće sa osnivanjem Samostalne psunjske satnije koja je zapravo u početku bila odred. To su sve bili dragovoljci a ne mobilizirani vojnici. Ja sam bio njihov prvi zapovjednik a moj zamjenik je bio **Alojz Sokić**. Naš zadatak je bio čuvati ljude djelatnike odašiljača ali i štititi cijeli sjeverni dio Psunja odakle je bila moguća ugroza Šagovine, Cernika i ostalim mjesta. To je bilo strašno važno strateško područje. Mi smo potpuno pokrivali 1/4 područja dok su 3/4 oko nas kontrolirali četnici koji su se ondje već utaborili. Možete misliti kolika je ondje opasnost vrebala svaki dan. Mi smo daleko bolje poznavali teren od njih pa smo svakodnevno pratili njihova kretanja kroz šumu te kontrolirali njihov broj, i nastojali im poremetiti planove tako što bi im radili razna iznenađenja. Kad su vidjeli kako pješaštvom neće moći to osvojiti, onda su gađali svim i svačim pa i onim avionskim bombama „krmačama“, ne bi li oštetili statiku odašiljača ili ga uništili raketiranjima. Zrakoplovi su napadali ukupno 32 puta. Toranj je bio poprilično „izšican” ali to se malo i popravljalo, i stalno je bio u funkciji. Njega drži inače 90 tak velikih debelih sajli. Čak su neke od njih bile oštećene, ali odašiljač se pokazao kao čvrsto monumentalno zdanje koje se ne da samo tako oštetiti, a kamoli srušiti. Bilo je gore jako gadno ali mi smo tamo bili sve do dolaska UNPROFOR-a koji je ondje ostao sve do početka VRO Bljesak. Uspjeli smo obraniti odašiljač i zaustaviti prolaza neprijateljskih snaga. Veliku cijenu smo platili, a to je pogibija 15 naših prijatelja. Neusporedivo je bilo ratovanje gore na Psunju od onog uvjetno rečeno klasičnog dolje na liniji bojišnice. Dolje znaš gdje se trebaš ukopati i čuvati liniju, a gore ti opasnost vreba gotovo sa svih strana. Iza svake bukve te može „skinuti” snajper, možeš nagaziti na minu, možeš sresti četnika u šumi. Mi smo bili jako oprezni i nismo koristili puteve i staze, nego smo išli svojim pravcima. Jako je bio opasan trenutak zamjene smjena naših vojnika, i nažalost katkada su nam tada i ginuli ljudi, od postavljenih neprijateljskih mina ili zasjeda. Mi smo bili udaljeni 22 kilometra od grada, pa možete misliti. Da li bi mi mogli dočekati pomoć kada bi smo zvali pojačanje? Znali smo da se moramo osloniti na svoje vlastite snage i biti vrlo oprezni ali i vješti, te kako nema opuštanja niti minute. Srpska propaganda je u njihovim vijestima govorila kako je na Psunju nekoliko tisuća „ustaša”. Mi smo ih raznim manevrima zbunjivali i izluđivali, a bilo nas je dakako daleko manje. Oni su nas se, opravdano, jako bojali. Bilo je okršaja. Četnici nisu poštivali primirje kad su bili „unproforci” pa su tako minirali jednu zgradu 200-tinjak metara od odašiljača. Mi smo tamo postavili nekolicinu naših ljudi koji su kao bili radnici na odašiljaču, a zadatak im je bio oružjem spriječiti dolazak neprijatelja u to vrijeme. Ne bi se dobro proveli da su pokušali.”-kaže Luka Zec.

Gore je podignuto obilježje u obliku protupješačke mine u spomen na vaše poginule prijatelje. Kako ste to uspjeli?

„Ma mi smo gore odlazili odavati počast kada nije bilo spomenika, pa smo ga odlučili napraviti sami, ne čekajući da to neko drugi nekad napravi, nego sami svojim novcem, a kasnije nam je općina Cernik malo pomogla. Prije smo vijence ostavljali pored stupa

od ulazne ograde odašiljača. Postolje spomenika liči na protutenkovsku minu, a gornji dio na protupješačku rasprskavajuću minu. Tu je ugrađen kamen sa Psunja za svakog od poginulih, te su tu i ploče s natpisima. Prvi poginuli su četvorica koji su bili ondje prije nas, dakle 13. rujna. To je bilo kod Crne bare. Vraćali su se kući u kombiju, te naišli na miniran put. Tu su trojica poginula. Zatim je 1. listopada stradao jedan kolega gore na odašiljaču od napada zrakoplova. Poslije je poginulo još 11 naših prijatelja, od mina, zasjeda, od snajpera, u borbi. To potvrđuje kako smo bili u jednoj od najopasnijih zona za vojnike 121. brigade. Bilo je opasno i na Goricama i Poljanama, i drugdje, ali ovdje smo stvarno svakodnevno živjeli vrlo opasno. Neprijateljima smo uspješno osujetili jedan njihov pakleni plan. Tu uz cestu na jednom mjestu kada se dolazi gore do odašiljača bili su postavili oko 50 kg dinamita i brojne protutenkovske mine. Željeli su porušiti jedan poveći komad brda skupa sa 50-tak metara ceste kako bi trajno onemogućili naše komunikacije s odašiljačem. Otkrili smo to i maknuli, a bilo je tu još njihovih neuspješnih pokušaja. Još bih dodao kada je riječ o spomen obilježjima kako u općini Cernik nema sela gdje nije sagrađeno spomen obilježje za poginule branitelje, jer iz svih tih sela bilo je dragovoljaca i dužni smo brinuti o očuvanju sjećanja na one koji su dali najveću žrtvu a to je svoj život.

Kakav je bio vaš obiteljski život tih teških ratnih dana?

Dana 21. svibnja 1992. godine je moja supruga bila na porođaju, pa sam zamolio zapovjednika **Mikšića** da me oslobodi tih dana mojih ratnih obveza. Kod kuće dvoje male djece, treće se porađa carskim rezom, moram biti uz njih, pomoći im. Zapovjednik ima razumijevanje i odobrava mi izostanak od nešto više od mjesec dana kako bi pomogao obitelji. Vratio sam se potom natrag na ratište ali sam preuzeo i obuku dijela drugih postrojbi, pa sam bio zapovjednik jednom izviđačkom vodu, a onda sam se nažalost početkom 1994. godine razbolio. Imao sam velikih zdravstvenih problema izazvanim postraumatskim ratnim stresnim poremećajem. Bio sam na specijalističkim pregledima pa je jedna doktorica, kada je sve to pregledala i razgovarala sa mnom, rekla kako ja moram za sva vremena „prekrižiti" zapovijedanje vojskom ali i druge vojne aktivnosti jer imam PTSP. Ja nisam znao tada što to znači, a oni su me poslali godinu dana na bolovanje. Jako sam se tada brinuo jer sam dobio rješenje da nisam više sposoban za vojsku, a s druge strane tvornica u kojoj sam nekad radio (Elting) je izgorjela u ratu. Brinuo sam se od čega ćemo živjeti. Liječnici su mi dali 1995. godine rješenje za odlazak u mirovinu. Ja sam 15. rujna preuzeo zapovjedanje cerničkom satnijom i bio kao vojnik aktivan sve dok se nisam razbolio. Čin satnika sam dobio odmah kad je predsjednik **Tuđman** dodjeljivao prve činove. To je bilo u veljači 1992. godine, a imam i Spomenicu Domovinskog rata. Ja sam dragovoljac koji je sam došao se prijaviti u borbu za razliku od onih koji su kasnije mobilizirani pa su se kasnije hvalisali i pobrinuli se za privilegije. Kao i svakog domoljuba i dragovoljca smeta me kad čujem kako su se neki bez dana na ratištu okoristili. Ja uvijek kažem kako „riba smrdi od glave" pa bi takvima to trebalo oduzeti, samo problem je u tome što se treba krenuti „od vrha prema dolje". Ne bih o tome govorio, da se ne nasekiram. Vi znate što ja o tome mislim." Rekao nam je Luka Zec

Kako ste doživjeli vrijeme početka i provedbe VRO Bljesak?

To mi je bilo kao da sam se ponovno rodio. Ushićenje, ogromna radost. Početak oslobađanja Hrvatske, neopisivo. I prije rata sam bio veliki prijatelj sa **Alojzom Sokićem i Krešom Kovačićem**. Lojza je isto bio oduševljen. To su trenutci za koje smo živjeli i borili se.

Što sada radite? Čime se bavite?

Ja vam imam više zanata i cijeli život radim razne poslove.
Nisam nekada mogao dobiti kredite za gradnju kuće i slično, jer sam bio nepodoban. Onda sam odlučio da ću si to sam sagraditi, napraviti.

Radio sam u firmama kao monter centralnog grijanja i vodoinstalater. Imam završena 3-4 zanata. U „Eltingu“ sam proveo 20 godina. Radio sam npr. do 14-15 sati pa sam onda išao „u fuš” raditi grijanja, vodovode, itd. Tu ste kod mene u dvorištu pa pogledajte oko sebe. To sam uglavnom sve sam napravio. Živim u tom Cerniku i živim za taj Cernik. Aktivan sam u društvenom životu svih ovih godina za razliku od onih, pa i mladih obitelji, koji tu samo stanuju. Tjedno 2 puta pjevam u zboru već 50 godina, stalno sam s ljudima i to me drži u životu ta aktivnost. Radim u vinogradu itd. Aktivan sam i u Udruzi umirovljenika, bavim se zavarivanjem, imam oko 500 voćaka i 700 panjeva vinove loze. Ne radim samo nedjeljom. Tko hoće raditi ima se čime baviti i u mirovini. Kad sam se razbolio gotovo 3 godine sam samo hodao po prirodi, po šumi, brao gljive, a onda se malo po malo vratio u normalu zahvaljujući razumijevanju obitelji i okoline. Imam odličnu suradnju i sa fra **Vjenceslavom Janjićem** iz Franjevačkog samostana u Cerniku koji nam se sada vratio iz Vukovara. On nam je bio ratni kapelan koji nam je gore na Psunju dolazio služiti i mise. Znate da je on bio ranjen kada je raketiran naš samostan. On je divan čovjek koji nam je puno značio u našoj dragovoljačkoj satniji. On nam je bio duhovna okrjepa, nekad nas je ispovijedao, pričestio. Zajedno smo tražili Božju pomoć u tim teškim ratnim trenutcima. U ovom razgovoru zahvalio bih se i ljudima iz tvrtke „Odašiljači i veze” koji nam svake godine doniraju iznos od nekih 8 tisuća kuna kada organiziramo obljetnicu i odavanje počasti našim poginulim prijateljima gore kod odašiljača na Psunju. U ratu smo gore bili zajedno, a zajedno smo eto i u miru. Za sam kraj moja poruka bi bila da moramo biti aktivni i trebamo se na druge načine boriti za svoju domovinu. Trebamo npr. izlaziti na izbore i glasovati. Manimo se priča o ustašama i partizanima. Ako ne daj Bože bude trebalo, pa naravno da bi smo opet uzeli pušku u ruke jer Hrvatska je jedna jedina i moramo ju sačuvati.“ –zaključio je naš sugovornik **Luka Zec**.

Autor. **Antun Brađašević**

Autora objavljenog sadržaja financijski podržava:
Agencija za elektroničke medije
Agency for Electronic Media





























This entry was posted on Monday, July 20th, 2020 at 12:15 am and is filed under Aktualno, Branitelji, Nekategorizirano You can follow any responses to this entry through the Comments (RSS) feed. Responses are currently closed, but you can trackback from your own site.